

Stedenlink

het netwerk van kennissteden

j a a r v e r s l a g 2 0 0 9

Stedenlink

VOORWOORD

Geachte lezer,

Met dit jaarverslag willen we terugblikken op een succesvol en dynamisch 2009. Afgelopen jaar was er veel aandacht voor breedbandnieuws. Onze missie, ruim baan voor Open Next Generation Netwerken, krijgt volop aandacht. Niet alleen van de eigen Stedenlink-bestuurders, maar ook in de Tweede Kamer, bij het kabinet, bij provincies, bij gemeenten, Harvard University, in Manchester en vorig jaar is er zelfs een Nobel-prijs uitgereikt aan de glasvezeluitvinder.

In 2009 richtte Stedenlink zich op de noodzaak van open netwerken. Voor een optimale kenniseconomie moeten overal drempelloos diensten beschikbaar zijn; via een digitale snelweg die voor iedereen toegankelijk is. Dit gebeurde niet zonder resultaat: eind 2009 is er een motie aangenomen die de minister vraagt met een plan te komen om de komende vijf tot tien jaar landelijk dekkende 'next generation' aansluitnetwerken in Nederland te realiseren. Zie het onderdeel 'lobby en beleidsadvies' voor meer nieuws hierover!

Het Algemeen Bestuur stelde voor 2009 een aantal doelstellingen vast: ruimte voor financiële betrokkenheid van gemeenten voor zowel infrastructuur als diensten, meer naamsbekendheid voor Stedenlink en het vergroten van het ledennetwerk. Deze doelstellingen zijn ruimschoots behaald.

Nieuw in 2009 was dat twee provincies, Gelderland en Overijssel, lid zijn geworden van Stedenlink. Niet alleen lokale maar ook regionale samenwerking is van belang, zeker ook bij de opschaling van diensten.

Stedenlink verscheen een aantal keer in de media. Een verkorte versie van de interviews met bestuurders kunt u lezen bij het onderdeel 'Stedenlink in de media'.

Naast infrastructuur is er natuurlijk ook aandacht voor diensten en projecten uit de steden en provincies. Ten slotte is er een vooruitblik naar 2010 opgenomen. Ik wens u dit jaar alle goeds op het gebied van breedband en de informatiemaatschappij. Veel leesplezier!

Eric Helder
Voorzitter Stedenlink

Maart 2010

Inhoudsopgave Stedenlink jaarverslag 2009

1. WAT IS STEDENLINK?

Organisatie

2. WAT WIL STEDENLINK BEREIKEN?

Twee credo's

3. HOE WIL STEDENLINK DAT BEREIKEN?

Informatievoorziening

Activiteiten

4. LOBBY, NETWERKEN EN BELEIDSADVIES

Motie Vendrik / Van der Ham

Open Net Works

Lobby in Europa

Juridische standpunten

De Manchester Match

Breedband en de gemeenteraadsverkiezingen 2010

5. STEDENLINK IN DE MEDIA

Kees Bethlehem in Trouw

Frits Huffnagel in Digitaal Bestuur

Eric Helder in City Journal

Gosse Hiemstra in Digitaal Bestuur

Nieuwsbrief van de European Broadband Portal

6. UPDATES UIT DE STEDEN EN PROVINCIËS

Amersfoort

Amsterdam

Arnhem

Den Haag

Deventer

Eindhoven

Enschede

Helmond

Leeuwarden

Rotterdam

Tilburg

Zoetermeer

Gelderland

Overijssel

7. STEDENLINK 2010

14

14

15

16

17

18

19

21

22

24

25

27

28

30

31

33

5

5

6

6

6

6

7

9

10

10

11

11

11

12

12

13

13

13

13

I. WAT IS STEDENLINK?

Stichting Stedenlink is een netwerk van twaalf steden en twee provincies die zich gezamenlijk inzetten om optimaal gebruik te maken van ICT ten behoeve van de samenleving. Stedenlink bundelt de krachten om lokaal en regionaal innovatie te realiseren. Daarvoor zijn open glasvezelnetten en naadloze breedbanddiensten nodig, die nog onvoldoende van de grond komen. Stedenlink promoot het maatschappelijke en economische belang van Open Net Works bij lokale (en regionale) overheden, als dé infrastructuur voor de kenniseconomie. De Stedenlink partners dragen hieraan bij door samen te werken aan lobby, voorlichting en lokale initiatieven.

De volgende twaalf steden waren in 2009 lid van Stichting Stedenlink: Amersfoort, Amsterdam, Arnhem, Den Haag, Deventer, Eindhoven, Enschede, Helmond, Leeuwarden, Rotterdam, Tilburg en Zoetermeer. Nieuw in 2009 was dat ook provincies deelnemen aan Stedenlink, namelijk Gelderland en Overijssel.

Organisatie

Het bestuur van Stichting Stedenlink bestond in 2009 uit bestuurlijk vertegenwoordigers van de deelnemende gemeenten en provincies. Het Algemeen Bestuur vergaderde driemaal in 2009, het Dagelijks Bestuur viermaal. Het Algemeen Bestuur en het Dagelijks Bestuur voeren

lobbyactiviteiten uit en stellen het werkplan vast. Dit wordt mede opgesteld door ambtelijk vertegenwoordigers van de deelnemende gemeenten en provincies, die vier maal per jaar vergaderen. Daaruit is weer een kopgroep benoemd, bestaande uit vertegenwoordigers van Deventer, Enschede, Helmond en Tilburg, die maandelijks overleg voeren met het projectbureau, dat zetelt in Deventer. De werkzaamheden van en voor Stedenlink worden zo veel mogelijk uitgevoerd door dit projectbureau.

Gemeente / Provincie:	Verantwoordelijk bestuurder
Gemeente Amersfoort	Arriën Kruyt
Gemeente Amsterdam	Maarten van Poelgeest
Gemeente Arnhem	Willem Hoeffnagel
Gemeente Den Haag	Frits Huffnagel
Gemeente Deventer	Gosse Hiemstra (DB, secretaris/penningmeester)
Gemeente Eindhoven	Erik van Merrienboer
Gemeente Enschede	Eric Helder (DB, voorzitter)
Gemeente Helmond	Kees Bethlehem (DB, vicevoorzitter)
Gemeente Leeuwarden	Henk Deinum
Gemeente Rotterdam	Mark Harbers (tot april 2009) Hans Vervat (vanaf april 2009)
Gemeente Tilburg	Joost Möller
Gemeente Zoetermeer	Bé Emmens
Provincie Gelderland	Marijke van Haaren
Provincie Overijssel	Carry Abbenhues

2. WAT WIL STEDENLINK BEREIKEN?

Twee credo's

Open Networks en Open Innovation

Stedenlink heeft twee credo's: Open Networks en Open Innovation. Open Networks zijn de drempelloos gekoppelde glasvezelnetwerken die samen één groot net vormen. Aanleg, koppeling en openheid moeten met vaart worden gerealiseerd; dit pakt 'de markt' niet vanzelf op en dus is overheidsingrijpen geboden. Verderop meer hierover. Open Innovation staat voor innovatie doordat kennis en diensten worden gedeeld, zodat het wiel niet steeds opnieuw hoeft te worden uitgevonden. Vooral in het sociale domein is dit een must.

Kansrijk concept is dat van 'Creative Commons'; hier wordt de innovatie niet afgeschermd maar beschikbaar gesteld, tegen min of meer commerciële voorwaarden. Op deze wijze kan een innovatie naast commercieel rendement meer maatschappelijk rendement opleveren.

De missie van Stedenlink in 2009 als volgt opgesteld:

Optimale beschikbaarheid en benutting van breedband voorzieningen voor socio-economische doeleinden, zodanig dat de (kennis)economie tot volle bloei komt en de informatiemaatschappij voor ieder welzijn kan brengen.

3. HOE WIL STEDENLINK DAT BEREIKEN?

Stedenlink bereikt haar missie intern door kennis te ontwikkelen en te delen (ook vanuit projecten), door te lobbyen bij en met intermediairs, beleidsmakers, bestuurders en de markt. Extern werkte Stedenlink in 2009 verder aan haar missie door proactieve voorlichting te geven, via de informatieve website, een nieuwe introductiefilm, nieuwsbrieven en door een open kennisatelier te verzorgen rondom de thema's 'lokale media en breedband' en 'do's en dont's bij de aanleg van Fiber-to-the-Home'.

Informatievoorziening

Intern kennisdelen

Een vast agendapunt binnen de bestuurlijke en ambtelijke vergaderingen van Stedenlink is het uitwisselen van de ervaringen binnen de gemeenten/provincies en daarbuiten. Op deze wijze houden de leden elkaar op de hoogte van de nieuwste ontwikkelingen en inzichten. Er wordt samengewerkt om deze zo goed mogelijk te implementeren in de deelnemende steden en provincies.

Website en nieuwsbrief

De website www.stedenlink.nl is het eigen medium waarop 'open' kennis gedeeld wordt. Belangrijke ontwikkelingen, actueel nieuws, een agenda van relevante bijeenkomsten, een profiel van alle steden en provincies, nuttige documenten en achtergrondinformatie zijn hier te vinden.

Ook is er een weblog te lezen van o.a. de bestuurders. De highlights worden regelmatig gerangschikt in de elektronische nieuwsbrief 'Stedenlinks'; in 2009 zijn er drie nieuwsbrieven verstuurd naar een groeiend bestand van interne en externe partijen. De interne en externe kennisdeling wordt sterk gewaardeerd.

Film

In 2009 heeft Stedenlink een introductiefilm uitgebracht, die zowel in het Nederlands als in het Engels op de website staat. Naast een introductie van de Stichting en haar werk, zijn belangrijke toepassingen van Breedbanddiensten in open netten in beeld gebracht: spelers uit de sectoren Onderwijs, (Creative) Business en ICT, Zorg en Veiligheid komen aan het woord.

Folder

In 2009 is ook een nieuwe folder uitgebracht waarin, net als in de film, belangrijke informatie over Stedenlink en haar missie staat beschreven. Ook te vinden op de website van Stedenlink, in het Nederlands en in het Engels.

Publicaties in relevante vakbladen

Stedenlink kwam in 2009 een aantal keer aan het woord via artikelen in relevante vakbladen. Zie het onderdeel 'Stedenlink in de media' voor een overzicht hiervan.

ACTIVITEITEN

Open Kennisatelier

In mei 2009 organiseerde Stedenlink een kennisatelier met als thema: 'Lokale Media en Breedband'. Met een gevarieerd publiek, ruim 100 deelnemers, interessante sprekers en discussies was deze oriënterende bijeenkomst een succes. De rol en positie van lokale media verdient speciale aandacht; deze organisaties hebben enerzijds een spelfunctie maar hebben anderzijds soms te weinig kennis/budget/organisatiekracht om de ontwikkelingen op eigen kracht bij te kunnen benen. Tijdens het kennisatelier is er geopperd om op landelijke schaal aan vraagbundeling te doen, zodat kennis- en ontwikkelkosten kunnen worden gedeeld. Het verslag van het kennisatelier, de informatieve presentaties en foto's zijn te vinden op de website van Stedenlink. Wordt in 2010 vervolgd!

(Netwerk)Bijeenkomsten

Ook was er in 2009 een themabijeenkomst over de do's en dont's bij de aanleg van glasvezel en de samenwerking met marktpartijen. Binnen Stedenlink zijn veel bilaterale contacten, maar Stedenlink neemt ook deel aan relevante congressen en netwerkbijeenkomsten. Vanuit Stedenlink hebben vertegenwoordigers op diverse bijeenkomsten en congressen in Nederland en Europa het woord gevoerd. Stedenlink wordt steeds meer erkend als deskundige op het gebied van ICT en stedelijke samenleving, en als dé vertegenwoordiger van de belangen van lokale overheden op dit terrein.

Studiereis

In 2009 ging een gezelschap van 27 mensen, bestuurders en ambtenaren van Stedenlink, vertegenwoordigers van een aspirant lid-gemeente en enkele andere betrokkenen uit het breedbandveld, naar Manchester. Doel van de studiereis was om nieuwe ideeën op te doen bij de westerburen, bestaande ideeën te toetsen en vooral ook onderling uit te wisselen hoe de verschillende steden en provincies er voor staan. Het oogmerk was om de gezamenlijke bestuurskracht op de thema's van new generation networks en van breedbanddienstverlening te versterken. Daartoe bevatte het programma een scala aan lezingen, discussies en excursies met allerlei organisaties. In ons contact met het zuster netwerk DC10Plus en met onze Engelse bestuurlijke collegae, is verdere samenwerking afgesproken, om

'Broadband' en de rol van overheden een duidelijker plek op de Europese agenda te geven en zeker ook het belang van de stad als kristallisatiepunt voor innovaties te verankeren. Kort na de reis kon al een eerste vrucht worden geplukt: een gezamenlijk artikel, gepubliceerd in de Newsletter van de European Broadband Portal (The Manchester Match, zie 'lobby en beleidsadvies'), p.q.

Met Eurocities, waar lidgemeente Den Haag momenteel voorzitter is van de Working Group Broadband, is een vervolg voorbereid op het zgn. Broadband Manifesto uit 2005; destijds de Europese versie van het Stedenlink Manifest. Voor deze nieuwe Policy paper levert ook Stedenlink input, o.a. de definitie van Next Generation Networks: de netwerken moeten open zijn, symmetrisch en qua capaciteit opschaalbaar. Hierbij heeft Stedenlink de, namens

Stedenlink aan de commissie gestuurde juridische documenten van Houthoff Buruma ingebracht.

Ook is in Manchester na de nodige discussie de globale lijn voor 2010 uitgezet door het bestuur en zijn er verdere lobbyactiviteiten afgesproken.

Lobby in Europa

Frans Anton Vermast (PA Officer), Jan Franke (Eurocities), Herman Wagter (Citynet Amsterdam), Europarlementariër Catherine Trautman en assistente, Albert Deistler Keulen.

4. LOBBY, NETWERKEN EN BELEIDSADVIES

Stedenlink richt zich op beleidsmakers bij de overheid (zowel in Den Haag als in Brussel) en in de markt, met voorlichting en lobby. Doel: het belang van gemeenten te verankeren in beleid en adequate instrumenten.

Op nationaal niveau werkt Stedenlink samen met andere netwerken, o.a. de Vereniging Nederlandse Gemeenten en het Interprovinciaal Overleg. Maar ook met BreedNed, BreedNet, IMMovator en met NICIS.

NICIS (het kenniscentrum Grote Steden, voorzitter: Eric Helder) heeft afgelopen jaar de 'Strategisch Economische Agenda 2010-2014' opgesteld, zoals overeengekomen met het Ministerie van Economische Zaken en de desbetreffende steden. Stedenlink heeft input geleverd zodat zowel de aanleg, openheid van netwerken, als dienstenontwikkeling en samenwerking zijn opgenomen.

In 2009 groeide het besef - ook in de VS en elders in Europa - dat investeren in de aanleg van glasvezelnetten, verstandig 'anticyclisch investeren' is, een goed instrument om de gevolgen van de kredietcrisis te beperken. Grote overheidsinvesteringen die op termijn zeker rendement zullen genereren, zorgen nu voor werkgelegenheid. Op internationaal niveau werkt Stedenlink samen met o.a. Eurocities en INEC. De bestuurders van Stedenlink spelen een belangrijke rol bij de lobbyactiviteiten en de samen-

werking met de verschillende partijen, daarbij ondersteund door het projectbureau.

Motie Vendrik / Van der Ham: landelijk dekkende aanleg van aansluitnetwerken

In de Tweede Kamer is op 3 november '09 een motie van Vendrik en Van der Ham aangenomen, over een landelijk dekkende aanleg van aansluitnetwerken. De motie vraagt de minister met een plan te komen om de komende vijf tot tien jaar landelijk dekkende 'next generation' aansluitnetwerken in Nederland te realiseren. De overheid zal een actieve, ondersteunende rol gaan spelen om dit te bereiken. Stedenlink speelde op de achtergrond een stimulerende rol om deze motie van de grond te laten komen. De motie Vendrik en Van der Ham staat op de website.

Open Net Works

In de lobby is een van de doelen 'Openheid van de netwerken', omdat de begrippen 'breedband' en 'Open Netwerken' aan erosie onderhevig blijken, wat de discussies vertroebelt. Daarom heeft Stedenlink het Rapport 'Open Net Works - en de rol van de lokale overheid' laten opstellen, door Maarten Smidts, MJSConsultancy. Het ontleedt en definieert wat de organisatorische, juridische, technische en financiële randvoorwaarden zijn voor een écht Open (Next generation) Netwerk. In het kort: Een netwerk (1) dat toegang (2) biedt aan afnemers van

diensten en aan alle (ook concurrerende) dienstaanbieders tegen redelijke, transparante en niet-discriminerende (3) voorwaarden, dat gekoppeld (4) is met andere NGN's en interoperabel (4) is.

Op elk van deze aspecten gaat het rapport in. Ook gaat het in op de rol die overheden in dezen past, afgesloten wordt met vier aanbevelingen:

1. Gezien de staat van de huidige ontwikkelingen in de markt lijkt een rol weggelegd voor zogeheten integrators om een open dienstenmarkt onder de omstandigheden van interoperabiliteit op laag twee mogelijk te maken.
2. Indien een overheidsinstantie deelneemt in een partij die een NGN realiseert dient deze instantie openheid van de NGN als voorwaarde te hanteren. Daarnaast dient onderzocht te worden in hoeverre een keurmerk open netwerk opgezet kan worden. Dit geeft overheden een instrument in handen op basis waarvan zij kunnen aangeven of een NGN binnen hun gemeenten al dan niet voldoet aan de principes van openheid.
3. Tenslotte moet nagegaan worden in hoeverre het wenselijk is dat er ook op deze markt een Open Network Provision (ONP) ontwikkeld wordt. Kortom, in hoeverre er regelgeving van bovenaf ingezet moet worden om partijen te dwingen ook op laag twee de openheid en interoperabiliteit te realiseren.
4. Afspraken moeten worden gemaakt over de wijze van vastleggen van de afspraken en de mogelijkheden tot beroep als een partij zich niet aan de afspraken houdt.

Het rapport is op verzoek te verkrijgen en nuttig voor iedereen die nut en noodzaak van openheid wil begrijpen en kunnen uitleggen, bijvoorbeeld in discussies met marktpartijen, bestuurders en beleidsmakers.

Lobby in Europa

Stedenlink, EUROCITIES en DC10Plus (UK) hebben in 2009 drie lobbydocumenten aan de Europese Commissie en het Europees Parlement aangeboden: 'EUROCITIES position briefing / Next Generation Access Networks', 26 February 2009 en 'EUROCITIES comments on draft Broadband state aid guidelines', June 2009. Eind 2009 is het 'EUROCITIES Strategic Policy paper Broadband' gepresenteerd. Deze lobbydocumenten zijn te vinden op www.eurocities.eu en de eigen website.

Juridische standpunten

Om de stem van Steden(link) te laten horen bij de laatste loodjes van de nieuwe wetgeving voor Next Generations Networks, bezocht Stedenlink in maart '09 met een delegatie van Eurocities Europarlementariër Catherine Trautmann. Doel van het gesprek was de zienswijzen en het belang van lokale overheden toe te lichten. Mevrouw Trautmann, Rapporteur "on regulatory aspects of the telecoms package", kon zich goed vinden in de "Open Networks" lijn die ook Eurocities ondersteunt maar gaf aan dat hierover geen consensus is tussen Commissie en Parlement. Dat bleek o.a. toen de richtlijnen rondom

Staatssteun door Brussel werden gepubliceerd medio 2009. In de Consultation Round die volgde, heeft Stedenlink een uitgebreide reactie gestuurd, opgesteld door Houthoff Buruma. Strekking van de gedegen en goed gedocumenteerde reactie was dat (decentrale) overheden juridisch/financieel veel meer ruimte dienen te krijgen bij de realisatie van open glasvezelnetten, ook in het licht van de ambitie van Europa en de opgaven van die overheden. Deze Stedenlink documenten zijn waardevol, zo geven ook deskundigen in binnen- en buitenland aan.

De Manchester Match: EU Eurocities en DC10Plus

Tijdens de al genoemde studiereis hebben Stedenlink en DC10Plus besloten samen te werken bij de lobby in EU-verband en op het gebied van kennisuitwisseling. Lees 'Dutch Stedenlink and British DC10plus network lighting the future', een gezamenlijk artikel in de Nieuwsbrief van de European Broadband Portal, weergegeven op de website.

Breedband en de gemeenteraadsverkiezingen 2010

In maart 2010 zijn er verkiezingen. Wat zijn de overwegingen en keuzes die van belang zijn voor partijen die innovatie op sociaal en maatschappelijk terrein willen? Stedenlink heeft in 2009 een compacte notitie met vijf adviespunten opgesteld en toegezonden aan alle gemeenten en intermediaire organisaties, om te gebruiken in de campagnes en bij de formatie.

Hoofdboodschappen zijn:

1. Breedband = Glasvezel, alles of niets
2. Open Net Works
3. Stimulerende overheidsrol
4. Inhoudelijke kansen
5. Voorwaarden

Het document 'Strategische overwegingen voor de Gemeenteraadsverkiezingen' staat op de website.

5. STEDENLINK IN DE MEDIA

De genoemde artikelen staan op de website:

Kees Bethlehem in Trouw: Supersnel internet, ook op afgelegen plaatsen

Kees Bethlehem, vicevoorzitter van Stedenlink en wethouder in Helmond, sprak in Trouw over supersnel internet op afgelegen plaatsen (februari '09). Dat Den Haag jarenlang strenger was dan Brussel als het gaat om overheidsinvesteringen in glasvezel, is bekend. Het tij lijkt nu te keren. Het blijft bij 'cherry picken' als overheden, zoals de Telecomwet voorschrijft, niet of nauwelijks mee mogen financieren bij de uitrol van glasvezel. Bethlehem vreest een tweedeling in de stad, als Reggefiber wel de nieuwbouwwijken, maar niet het oude centrum wil verglazen, en de gemeente op geen enkele manier mag bijspringen. "Dat is een groot misverstand", zegt CDA-kamerlid Jos Hessels. Hessels is sinds maart '09 gedeputeerde van de provincie Limburg. "We willen juist dat in gevallen zoals in Helmond gemeenten wél een bijdrage kunnen leveren. Er komen wijken waar het aanleggen van glasvezelnetten niet rendabel is. (..) De gemeente mag wat ons betreft helpen om dat onrendabele deel alsnog rendabel te maken."

Frits Huffnagel in Digitaal Bestuur: Vaart maken met fibre

Frits Huffnagel, bestuurslid van Stedenlink en wethouder in Den Haag, sprak in Digitaal Bestuur (juni '09) zijn zorgen uit over de uitrol van glasvezel. Huffnagel is van mening dat de bestaande netwerken best nog even meekunnen, maar dat er op termijn wat anders nodig is en dat de

aanleg ervan een paar jaar zal duren. Frits Huffnagel: "De Europese Commissie heeft een voorstel gelanceerd over het mee-investeren door overheden bij investeringen in breedband. Dit voorstel baart mij enige zorgen, omdat het de uitrol van glasvezel in stedelijke gebieden vertraagt. (...) Ik ben van mening dat de markt primair haar verantwoordelijkheid moet nemen om glasvezel uit te rollen. Echter, een beetje Haarlemmerolie is nodig. Ook in die gebieden waar sprake is van concurrentie."

Eric Helder in City Journal, vijf observaties

Eric Helder, voorzitter van Stedenlink en wethouder in Enschede sprak in september '09 als voorzitter van de pijler Economie en Werk van de G32 (de 32 grote steden), Kamerleden toe over de Strategische Economische Agenda voor de Stedelijke Economie. Een van de vijf speerpunten was: Investeren in (digitale) infrastructuur.

tuur. Eric Helder: "Het is hard nodig om te investeren in supersnel internet in deze economisch barre tijden. Steden zien samen met provincies kansen om te herinvesteren in de aanleg van dat supersnelle internet. Daarom juicht Stedenlink het toe dat in het kader van de Crisis- en Herstelwet wordt voorgesteld om de knellende Telecomwet aan te passen. (...) Wanneer de economie weer aantrekt, zijn we als eerste uit de startblokken met nieuwe toepassingen voor een duurzame samenleving".

Gosse Hiemstra in Digitaal Bestuur: Diensten delen in een naadloos netwerk

Gosse Hiemstra, bestuurslid Stedenlink en wethouder in Deventer, sprak in Digitaal Bestuur (september '09) over Stedenlink. "Glasvezel heeft de toekomst, maar de ontwikkeling van een glazen netwerk gaat langzaam. Stedenlink wil dat veranderen." Hiemstra vertelt hoe

Stedenlink zich inzet voor een open, naadloos netwerk, waarin diensten gedeeld worden. De Stedenlink missies: 'Open networks' en 'Open innovation' komen aan bod.

Nieuwsbrief van de European Broadband Portal

Zoals eerder vermeld bij het onderdeel lobby en beleidsadvies over de 'Manchester Match' hebben Stedenlink en DC10Plus besloten samen te werken bij de lobby in EU-verband en op het gebied van kennisuitwisseling.

Stedenlink en DCI0plus hebben een gezamenlijk artikel 'Dutch Stedenlink and British DCI0plus network lighting the future', geschreven in de Nieuwsbrief van de European Broadband Portal (november '09), dat te vinden is op de website.

6. UPDATES UIT DE STEDEN EN PROVINCIES

Iedere stad / provincie van Stedenlink geeft hier een update over de ICT- en breedbandactiviteiten uit 2009.

AMERSFOORT

Bereikte resultaten en mijlpalen eind 2009

Mijlpalen in 2009:

- Alle bedrijven en instellingen beschikken over betaalbare glasvezelaansluitingen op een open glasvezelnetwerk.
- In vier wijken zijn alle woningen voorzien van glasvezel (Fiber-to-the-Home).
- Start grootschalige diensteninnovatie met project 'Amersfoort Innovatief Sterk'.
- Overeenstemming volledige verglazing van alle huishoudens in Amersfoort met Reggefiber en KPN.

Regionale Samenwerking

Gemeente Amersfoort werkt in het project BreedNet regionaal samen. BreedNet Amersfoort is daarmee onderdeel van het totale BreedNetgebied; de gehele Noordvleugel van de Randstad. Komende jaren zal regionale samenwerking verder worden uitgebreid met name voor diensteninnovatie. Daarnaast is Amersfoort participant van stichting iMMovator Cross Media Network uit Hilversum.

Wat maakt Amersfoort uniek

- Zeer actieve bewonersnetwerken die 'bottom up' zorgen voor vraagbundeling, diensteninnovatie en communicatie naar bewoners.
- Amersfoort heeft een sterk groeiende ICT en Creatieve Industrie. De grootschalige, integrale en stadsbrede aanpak van diensteninnovatie: het activeert stakeholders in de stad en de gemeente faciliteert en voert regie.
- Het zakelijke netwerk (BreedNet) en het consumenten-netwerk (FttH) worden gekoppeld voor vrije levering van maatschappelijke en commerciële diensten.
- De komende vier jaar wordt Amersfoort verglaasd.

Actueel

Onder de noemer 'Amersfoort Innovatief Sterk' gaat Amersfoort van eind 2009 tot en met 2013 werken aan diensteninnovatie. De ICT en Creatieve Industrie in de stad worden gemobiliseerd en gestimuleerd. In vijf pilots wordt concreet gewerkt aan een breed scala van breedbanddiensten in Zorg, Welzijn, Onderwijs, Cultuur, Media en Sport. Organisaties uit deze sectoren werken en investeren mee als partner in dit project. Het totale budget van projectaanvraag is 6,6 miljoen euro. De gemeente heeft overeenstemming bereikt over het aansluiten van bijna alle huishoudens op glasvezel. Daarmee is de volledige 'verglazing van de stad' een feit: bijna alle bewoners, bedrijven en instellingen kunnen gebruik maken van open en betaalbare glasvezelnetwerken.

AMSTERDAM

Glasvezeluitrol

Amsterdam heeft een contract gesloten met Reggefiber, KPN en woningcorporaties. Het voorziet in de aanleg van de volgende 100.000 adressen, met de ambitie om ook de dan nog resterende 250.000 te doen.

Onderwijs en FttH

In de zomer van 2009 is het scholennetwerk BOA gereed gekomen. Vrijwel alle Amsterdamse schoolgebouwen zijn

nu voorzien van symmetrische 1.000 verbindingen. Nu begint de lastige klus van de inhoudelijke integratie van de nieuwe mogelijkheden. Er wordt met cultuurinstellingen, zoals Museum- en Archief Amsterdam, gesproken over het beschikbaar stellen van hun nu al grote digitale collectie van statisch en bewegend beeld. Er wordt ook gewerkt aan muziekonderwijs op afstand, naar succesvol Londens voorbeeld. Een voorbereide samenwerking met de NASA is door de aanlegvertraging verschoven naar 2010/2011. In 2010 doet het veld ervaring op en intensiveert het inhoudelijke programma.

Amsterdam persconferentie FttH

Job Cohen, Ad Scheepbouwer, Maarten van Poelgeest, Bert Nijboer

FttH Platform

Samen met anderen heeft Amsterdam aan de wieg gestaan van het FttH Platform Nederland, een neutrale en pre-competitieve Stichting die de volledige verglazing van Nederland bevordert. De start was in september '09, inmiddels neemt het ledental sprongsgewijs toe.

Glasvezel en breedband over de grenzen

Gemeente Amsterdam onderhoudt internationale breedband contacten met onder andere de FttH Councils in Europa, Azië en de VS.

Amsterdam is betrokken bij advisering, met recente voorbeelden als Singapore, Australië en de nieuwe regering in de VS. Amsterdam, Stedenlink, OECD en EURO CITIES dragen bij aan het lopende debat in Europa over de vraag hoe we naar Next Generation access Networks komen en hoe we ervoor zorgen dat die toekomstbestendig en open zijn. Een beperkte betrokkenheid van overheden en woningcorporaties in juist die onderste passieve netwerklag kan het cruciale verschil maken. Ook werkt Amsterdam in INEC samen met tal van andere steden binnen en buiten Europa.

Draadloze communicatie

In Amsterdam krijgt ook draadloos alle aandacht, vanuit de analyse dat ubiquitous beschikbaarheid van breedband nu al de norm is voor een voorhoede, maar al snel voor de meerderheid. Er is gekeken naar- en getest met de nodige

mogelijkheden. Vooral nog lijkt de rol van de gemeente die van volgen en bijeenbrengen zijn. Projecten in Kopenhagen en Venetië zijn nog in een zodanig vroeg stadium dat er nog geen conclusies aan kunnen worden verbonden.

Vorbereiding glasaanleg bedrijfsterreinen

Bij een van de nieuwe bedrijfsterreinen is gebruik gemaakt van de EU de minimis norm voor staatssteun, er is een hoofdduct met meervoudige miniduct gelegd die bij eerste gebruik aan de betreffende provider in eigendom wordt overgedragen, op voorwaarde van open toegang tot de 2 t/m 6e miniduct. De aanpak is goed ontvangen in de markt.

ARNHEM

Fiber-to-the-Home

De woningcorporatie Portaal heeft investeringen gepland in Arnhem op het gebied van Fiber-to-the-Home.

Fiber-to-the-Office

In Arnhem zijn een aantal kleinschalige vraagbundelingstrajecten waar kleine (lokale) providers een rol spelen.

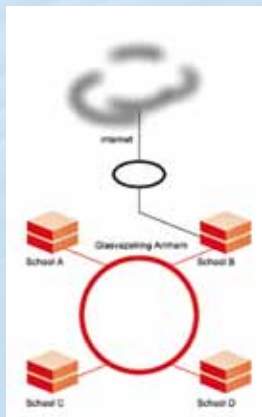
Fiber-to-the-Institute

Het Arnhemse glasvezelnetwerk van de stichting waarin gemeente, onderwijs en de zorg in samenwerken breidt gestaag uit. Alle basisscholen worden aangesloten en Arnhem

slaat de vleugels uit in de regio. Er zijn ook verkenningen gaande om netwerken van Arnhem en Nijmegen te verbinden. Enerzijds omdat Arnhem al in Elst (Gelderland) zit, anderzijds omdat bijvoorbeeld de HAN (Hogeschool van Arnhem en Nijmegen) zowel in Arnhem als in Nijmegen opereert.

Succes

Een aantal gemeenten in de Liemers en de achterhoek onderzoekt, (in het kader van een gezamenlijk Shared Service Center) of ze aangetakt willen worden aan de Stichting Samenwerkingsverband Glasvezelnetwerk Arnhem. www.stadsringarnhem.nl

DEN HAAG

Stand van zaken uitrol glasvezel

Den Haag voerde in 2009 gesprekken over een grootschalige uitrol van Fiber-to-the-Home. Dit zal de komende zeven à acht jaar gefaseerd moeten plaatsvinden. In eerste instantie wordt gedacht aan een start van minimaal 30.000 aansluitingen. De juridische, financiële en technische aspecten zijn onderwerp van onderzoek. In de 'Crisis- en recessieaanpak' heeft het College van B&W twee miljoen euro gereserveerd om het proces te versnellen. De uitrol van de aansluitingen via stichting Glaslokaal voor cultuur en zorginstellingen liggen op schema. In Den Haag zijn vrijwel alle basis- en middelbare scholen aangesloten op glasvezel. BBned heeft het bedrijventerrein Forepark (langs de A4) aangesloten op glasvezel.

Lancering NieuwDenHaag.nl en award 'meest volwassen digitaal loket'

Op 21 oktober 2009 is door wethouder Frits Huffnagel het nieuwe stadsportaal DenHaag.nl gelanceerd. Dit nieuwe, interactieve DenHaag.nl is van, voor en door de stad. Bewoners, bedrijven, bezoekers en de gemeente kunnen zowel afnemer als producent zijn. Zij informeren elkaar en verbinden en inspireren. Steeds meer gemeentelijke producten en diensten zijn makkelijker te vinden. In oktober 2009 heeft Den Haag dan ook de Award 'Meest volwassen digitaal loket' gewonnen.

Deze prijs wordt jaarlijks uitgereikt door Ernst & Young op basis van de 'Benchmark Digitale Dienstverlening'. In de benchmark wordt met name gekeken naar de mate van het digitaal kunnen aanvragen van producten (van 'volledig interactief aanvragen' tot 'alleen digitaal informatie beschikbaar'). Ernst & Young heeft in totaal de digitale loketten van alle 441 gemeenten beoordeeld.

EUROCITIES / Lobby breedband

Den Haag is voorzitter van de werkgroep Broadband van EUROCITIES. In 2009 zijn, in samenwerking met Stedenlink en DC10Plus (UK) drie lobbydocumenten aan de Europese Commissie en het Europees Parlement aangeboden ('EUROCITIES position briefing / Next Generation Access Networks', 26 February

2009 en 'EUROCITIES comments on draft Broadband state aid guidelines', June 2009). Eind 2009 is het 'EUROCITIES Strategic Policy paper Broadband' gepresenteerd. Deze lobbydocumenten zijn te vinden op www.eurocities.eu

DEVENTER

Deventer, eerste verglaasde stad van Europa

Deventer werd in 2009 de eerste verglaasde stad van Europa. De stad zelf is in snel tempo verglaasd. Tot nog toe hadden inwoners en bedrijven in het buitengebied

slechts een laagwaardige variant van ADSL tot hun beschikking. In de zomer van 2009 is er in het buitengebied van Deventer een pilot gehouden waarin zes huishoudens en bedrijven via een supersnelle draadloze straalverbinding aangesloten werden op het glasvezelnet van Deventer. De pilot is volledig geslaagd. Na de pilot heeft de gemeente een peiling gedaan en maar liefst 800 huishoudens in het buitengebied hebben laten weten dat zij belangstelling hebben voor het next generation network: het is opschaalbaar, symmetrisch en open. In Europa is het uniek dat zowel een stad als de omliggende dorpen gebruik kunnen maken van het next generation network.

'Het Geheim van Licht'

Om dit te vieren organiseerde Deventer een lichtfeest eind 2009: 'Het Geheim van Licht'. Kunstenaars ontwierpen speciaal voor de gelegenheid verlichte sculpturen van glasvezel. Negen mysterieuze lichtontwerpen, - onder andere een lichtflitsgang, een twittertrap, een wauw-pauw en een waterkrant - konden een aantal weken 's avonds in het Vogeleiland park bewonderd worden. Zie www.geheimvanlicht.nl

Deventer Diensteninnovatie

- Op gebied van zorg wordt gebouwd aan een regionaal ICT platform, in samenwerking met zorgpartijen, Fujitsu, Intel, Tropicus en anderen. Doel is de uitrol van innovatieve zorgdiensten van meet af aan integraal te kunnen aanbieden.
- Op onderwijsgebied is in Deventer de OBS Snippeling gestart met het verstrekken van netbooks aan alle leerlingen vanaf groep vier voor inzet bij de lessen. Het project voorziet eveneens in coaching van de betrokken leerkrachten en ontwikkelt zich succesvol. www.schoolglas.nl
- Na evaluatie van de camera beveiligingsprojecten op twee grote wijkwinkelcentra blijkt het aantal winkeldiefstallen met 85% te zijn afgenomen, terwijl de oplossings-

graad meer dan 90% bedraagt. Deze applicatie is dus een groot succes!

- De Deventer Televisie werkt samen met de gemeente Deventer en Glashart aan het project www.hartvoordeventer.nl waarin gebruikerscontent wordt aangeboden op TV en op Internet. Veel verenigingen doen inmiddels mee.
- In het kader van diensteninnovatie wordt samengewerkt met de provincie Overijssel en de andere vier grote Overijsselse gemeenten. Op deze wijze wordt vroegtijdig kennis gedeeld, worden succesvolle projecten opgeschaald en wordt de financiering van open innovatie gezamenlijk gerealiseerd.

EINDHOVEN

Glasrijk Eindhoven

Zoals (inter)nationaal bekend excelleert de Eindhovense regio in innovatie, samenwerking en daadkracht. Stuwende kracht hierin is de Triple Helix, waarin kennisinstellingen, overheid en bedrijfsleven nauw samenwerken. In 2003 heeft de gemeente Eindhoven haar visie en beleid 'Glasrijk Eindhoven' gedefinieerd. 'Glasrijk Eindhoven' is gericht op de aansluiting van alle inwoners, bedrijven en instellingen op een open glasvezelinfrastructuur ten behoeve van een brede maatschappelijke en economische benutting en innovatie. Het belang van dit ingezette beleid wordt in toene-

mende mate binnen de regio gezien als een sterk bepalende factor voor de komende decennia waarin met elkaar de verschillende maatschappelijke en economische uitdagingen op actieve en succesvolle wijze wordt aangepakt.

Genomineerd voor de top zeven regio's in de wereld

Eindhoven is trots op het feit dat zij op het gebied van deze nieuwe open infrastructures en de maatschappelijke benutting hiervan nu een leidende rol speelt in Nederland. Dit is ook internationaal niet onopgemerkt gebleven.

Zo is Eindhoven in 2009 genomineerd als één van de top zeven regio's in de wereld door het Intelligent Community Forum. De ICT (breedband) awareness, brede benutting op de diverse maatschappelijke gebieden waren aanleiding hiertoe. www.intelligentcommunity.org

Eindhoven 2010

Veel initiatieven die in 2009 zijn opgestart krijgen in 2010 een vervolg. Zo zijn de ambities van Schoolnet (Brabant) voor 2010 geformuleerd, is Eindhoven gestart met de eerste van een reeks Living Lab-activiteiten (zorg en welzijn). De internationale samenwerking op dit punt wordt opgepakt met Living Labs Global. Ook in de regio worden de breedbandmogelijkheden vanuit een gebruikersperspectief steeds verder ingevuld en vormgegeven. Dit door ondermeer een breed stimuleringsprogramma, opgezet door de acht samenwerkende gemeenten van het Stedelijk Gebied Eindhoven. Dit programma vereenvoudigt verdere uitbouw en opschaling van maatschappelijke en economische initiatieven met een grote afhankelijkheid van ICT en infrastructuur. Kortom, een natuurlijk proces in de groei naar een open breedbandige infrastructuur en de maatschappelijke benutting daarvan. Eindhoven werkt samen met Helmond en Tilburg aan Virtueel Brabant; waarbij een 3D-visualisatie te zien is van verschillende wijken en nieuwe thema's ontwikkeld worden. Meer informatie over de hoogtepunten van Eindhoven 2009 en een doorkijk naar de plannen voor 2010 is te lezen op www.stedenlink.nl

ENSCHEDE

Breedband Enschede = Samenwerken

Verschillende actoren, zoals Oost NV, NDIX, Stichting TrenT, Stichting Breedband Twente (Regio) én individuele gemeenten geven Twente een goede positie in 'breedbandland'. Daarbij komt al vele jaren inspiratie uit de provincie Overijssel. Toch zou dit alles niet hebben gewerkt zonder initiatievolle bedrijven, die hun nek uitsteken: woningcorporaties, COGAS, KPN, later Reggefiber/KPN, Ziggo én bedrijven die dienstenontwikkeling steeds van harte hebben getrokken. Het boekje 'Het licht gezien' is al een paar jaar oud en het palet is veranderd, maar de geest van samen doen en ruimte geven aan trekkers, is nog steeds aan de orde.

Fiber-to-the...van alles en nog wat

- In Enschede en regio lopen forse projecten van FttH. De infrastructuur naar de burgers breidt zich uit. Daarbij spelen in Enschede de woningcorporaties een voorname rol.
- Alle basisscholen werken al vanaf eind jaren '90 samen in 'Basis op Kop', een gezamenlijk initiatief voor informatisering. Collectief is nu het proces gestart tot het verglazen van de verbindingen. Voor de middelbare scholen en het hoger onderwijs is dit al geen issue meer.
- In bedrijfsverzamelgebouwen is het aanbieden van geïntegreerde breedbanddienstverlening succesvol. De

ondernemer heeft geen zorg meer over de 'techniek'.

- De breedbandinitiatieven lopen door in Duitsland en in de Randstad en dat betekent een boost voor de leveranciers van breedbanddienstverlening. In de afgelopen jaren is mede daardoor in Twente de ICT-bedrijvigheid belangrijk toegenomen.
- Het breedbandnetwerk voedt ook draadloze stations in het Enschedese centrum, waarmee het voor studenten en personeel van de UT mogelijk is om via een WiFi-netwerk te communiceren. Dat gaat onder de titel van Eduroam, waardoor het netwerk van de Campus van de UT en het stadserf zijn verbonden. Daar komt de campus van de Saxion Hogeschool bij. Het uitbaten van

een draadloos netwerk voor burgers en bedrijven krijgt momenteel een nieuwe impuls.

Alles Rozengeur?

Op langere termijn gezien zit de vaart er in Enschede in. Iets extra aandacht is wel nodig voor rurale gebieden. Op korte termijn blijven verschillende leveranciers en providers achter bij het inlossen van hun ambities. Punt van zorg daarbij is de kostenkant. Aansluiten op netwerken lijkt duurder te worden en dat belemmert socio-economische ontwikkeling.

HELMOND

Elektronische gemeente

De provincie heeft met de B5 (Eindhoven, Den Bosch, Breda, Tilburg en Helmond) een convenant (Samen Investeren) gesloten voor de ontwikkeling van Brabant langs zes lijnen.

Eén van de lijnen is Verbindend Brabant waarin ICT wordt ingezet om de afstand tussen burger en overheid te verkleinen en samenwerking te stimuleren. Helmond investeert met name in de realisatie van het nationale uitvoeringsprogramma, de doorontwikkeling van het digitale loket en Virtueel Brabant.

Breedband

Helmond is volop in onderhandeling om breedband te realiseren, dit is echter een taaie opdracht gebleken. Ondanks het afbreken van de voorbereidingen voor de verglazing van twee andere wijken vanwege onvoldoende deelname, blijft de intentie van de gemeente en van marktpartijen om heel Helmond te verglazen.

Helmond internet eXchange

In het voorjaar van 2009 is de digitale marktplaats Helmond operationeel geworden. Eerste dienst is de doorgifte van videobeelden, op afstand in de regionale toezicht-ruimte in Eindhoven, ten behoeve van het cameratoezicht van de openbare ruimte in Helmond. De HiX is onderdeel van Taxan, het initiatief van zes Brabantse steden om de

lokale digitale marktplaatsen met elkaar te verbinden middels glasvezelverbindingen en koppelingen te realiseren met andere marktplaatsen.

Schoolnet

Het onderwijsveld heeft een initiatief om innovatie in het onderwijsveld te realiseren door de toepassing van breedband positief opgepakt. In 2010 wordt de vraag vanuit het onderwijsveld geformuleerd en wordt de verbinding gelegd met het Schoolnet-project in Eindhoven en de regio.

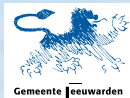
Virtueel Brabant

Virtueel Brabant is een doorontwikkeling, samen met Tilburg en Eindhoven, van de 3D-visualisatie van de binnenstad in Helmond. Hierbij worden nieuwe thema's en gebieden ontwikkeld, waaronder veiligheidsmodellen, wijken en een virtueel jongerencentrum. Steeds meer steden sluiten aan en ook de provincie Noord-Brabant doet mee in het kader van Samen Investeren. Overigens zijn de drie steden Helmond, Apeldoorn en Tilburg in 2009 opnieuw genomineerd voor de e-Government Awards. Hoewel de prijs naar een project uit Denemarken ging, was er veel belangstelling en waardering voor de 'Virtual Cities'.

LEEWARDEN

Kunst met FttH

Na een lange voorbereiding start Reggefiber in november met de uitrol van 650 kilometer glasvezel 'Fiber-to-the-Home'. Hierdoor ontstaat voor 200 fte werkgelegenheid. In een samenwerking tussen de Werkacademie, ROC Friese Poort en betrokken marktpartijen zijn mensen uit de WW opgeleid tot glasvezelmonteur. Aan dit traject doen tientallen werkzoekenden mee. Bijzonder is verder aan het project dat alle schakelkasten worden voorzien van kunst, passend bij de wijk.

Dienstenontwikkeling

In Leeuwarden staat verder dienstenontwikkeling centraal, als onderdeel van het programma Stedelijke Economie, dat als speerpunten heeft:

- Watertechnologie (inclusief agri nutri en life sciences);
- Duurzame energie;
- Dienstverlening, data en ICT;
- Toerisme en multimedia.

De breedbandontwikkeling is dan ook ten dienste van deze sectoren. Veelal wordt samengewerkt in provinciaal verband.

Een greep uit de activiteiten:

- Start van 'Smart grids': intelligente (energie-)netwerken, die het mogelijk maken om vraag en -aanbod van (duur-

zame) energie nauwkeurig in te regelen;

- Groene datacentra: aansluiting bij het Leeuwarder warmtenet;
- Toeristische productontwikkeling: waternavigator, (mobiele applicatie met toeristische wetenswaardigheden); de Ontdekker (applicatie voor cultuureducatieve wandelingen in de eigen omgeving)
- Sensortechnologie: inzet van smart sensors bij waternettechnologie en mestvergisting.
- Onderzoek op verzoek van de gemeenteraad naar gratis Draadloos Internet in het centrum.

Leeuwarden

Burgemeester Ferd Crone en Herman van Voorst, Reggefiber

Demonstrators breedbanddiensten

Dit is een project met en voor het MKB, met daarin aandacht voor diverse demonstrators, uitgevoerd en ontwikkeld door FR-IX (de Friese Internet-Exchange) en de Internetacademie. Dit gebeurde via open source research en development en heeft een aantal diensten opgeleverd zoals een winkelstraten-site met gebruik van Social media, een vacaturebank in extranet omgeving en de wedstrijd 'het beste breedband-idee'. In 2010 ligt de focus op opschaling van de demonstrators.

Gameship en Game Academy

Gameship is de grootste game- en animatiestudio van Noord-Nederland waarin The Factor.e, Motek Motion Technology, De Jonge, NOM en de NHL participeren. Gameship biedt niet alleen bedrijven maar ook studenten de nieuwste technieken op het gebied van de ontwikkeling van games. De game- en animatiestudio mag tevens gebruikt worden door studenten van de opleiding Communicatie en Multimedia Design van de Noordelijke Hogeschool Leeuwarden.

ROTTERDAM

Glazen Maas Rotterdam 2009-2012

Met de slimste haven ter wereld weet Rotterdam hoe belangrijk een eigentijdse en betrouwbare infrastructuur is voor de stad. Goede toekomstzekere infrastructuur in de

breedste zin van het woord blijkt een belangrijke vestigingsplaatsfactor voor bedrijven en burgers. Het vergroot de economische vitaliteit en de leefbaarheid van de stad. Dat geldt evenzeer voor een ICT-infrastructuur. Een dynamische ICT-sector is een essentieel onderdeel van de Rotterdamse economie. Rotterdam moet voorop blijven lopen in het benutten van de kansen die de digitale ontwikkeling in de samenleving ons biedt. Een toekomstvaste ICT-infrastructuur is hierin belangrijk als cross-over voor vele strategische projecten/dossiers. De Glazen Maas beweegt zich in het midden van dit speelveld in de rol van stimulator, aanjager en faciliterend naar investerende partijen. In enkele gevallen als opdrachtgever om deze doelen te realiseren.

Rotterdam 2009

Het programma de Glazen Maas is in 2005 opgezet. Het vervolgplan voor de periode 2009-2012 zet in op de economische ambitie voor een krachtige innovatieve Rotterdamse ICT sector met accenten op glasvezel, infrastructuur, ICT faciliteiten en nieuwe dienstenontwikkeling. Dit heeft in de afgelopen jaren als resultaat gehad dat er in Rotterdam:

- In Nesselande en het Lloydkwartier een glasvezelnetwerk door de gemeente wordt uitgerold waar de Glazen Maas de aanleg, het beheer en de exploitatie verzorgd.
- Een sterke, onafhankelijke Internet Exchange is opgezet als spin in het web voor alle ICT- en glasvezelinitiatieven. Recent is de R-iX uitgebreid met een 'state of the art' datacenter die ook klanten trekt buiten Rotterdam.
- City Media is gelanceerd waarin op een innovatieve wijze gecommuniceerd wordt met mensen in de stad.
- Rotterdam Draadloos operationeel is als proeftuin voor draadloze toepassingen. In december '09 is besloten dat het centrum van Rotterdam voorzien wordt van draadloos internet.
- Het Rotterdam Fiberlab congres is georganiseerd waarvoor Rotterdam op ICT en glasvezelgebied op de kaart is gezet.
- Grotere en kleinere initiatieven op het glasvezelnetwerk zijn uitgewerkt en soms ook opgezet. Voorbeelden hiervan zijn Rotterdam Intranet 3, het groene datacenter en de Rotterdam Media Ring.

Rotterdam 2010

Het huidige programma zet de uitgezette lijn voort, waarin de volgende speerpunten gedefinieerd zijn voor 2010:

- Doorbraak forceren in de glasvezeluitrol voor heel Rotterdam.
- Nieuwe aanpak organiseren voor glasvezel in het primaire onderwijs.
- In twee wijken starten met de introductie van een medisch digitaal informatie platform.
- De Rotterdamse internet eXchange verder uitbouwen.
- De ontwikkeling van het Groenste Datacenter van Europa.
- Doorontwikkelen van City Media Rotterdam.

- Uitbouwen van Rotterdam Draadloos.
- Opzetten en bundeling van faciliteiten voor innovatieve, startende ICT bedrijven.
- Opbouwen van een stevig netwerk voor kennisuitwisseling en overdracht.

Hiermee sluit de Glazen Maas aan bij de college doelstellingen om Rotterdam een aantrekkelijke stad te maken en te blijven voor bedrijfsleven, burgers en instellingen. Tevens borgen de projecten van de Glazen Maas de voor deze doelstellingen fundamentele ICT onderlegger zoals bij duurzaamheid, medisch, creatief en zakelijke dienstverlening.

TILBURG

Virtueel Tilburg / Brabant

De virtuele stad Tilburg wordt alsmaar groter. Er zijn ook mogelijkheden om historisch Tilburg te bekijken. De samenwerking met Helmond voor 'Virtueel Brabant' is ook uitgebreid naar Eindhoven. Hiermee wordt het eenvoudiger en goedkoper om uitbreidingen te doen en nieuwe ontwikkelingen op het gebied van virtuele steden snel toe te passen.

Regionale samenwerking

Binnen het Regionaal Overleg Midden-Brabant (ROM) wordt samengewerkt aan het gezamenlijk opzetten van de Wabo (omgevingsvergunning) en het opzetten van een gezamenlijk P&O systeem. Deze projecten worden door de provincie ondersteund binnen het programma 'Samen Investeren'.

Stand van zaken verbinden marktplaatsen B5

Het Tilburgse koppelpunt van Breedband Tilburg is gekoppeld met onder andere de Eindhovense Internet Exchange (EFX). Hiermee wordt het voor de klanten van Breedband Tilburg makkelijker om diensten van een groot aantal aanbieders af te nemen. Via een ander traject wordt een koppeling gemaakt met Waalwijk, Breedband Tilburg werkt hiervoor samen met Parkmanagement Waalwijk.

Draadloos

Binnen Tilburg zijn er ideeën om tot een draadloos netwerk te komen in de (binnen)stad. Vooralsnog lijkt het erop dat er een kleinschalige pilot 'naar Luxemburgs model' zal starten om met name de toeristische / informatieve mogelijkheden in de praktijk te testen. Eind 2009 werd Tilburg bezocht door een afvaardiging uit Luxemburg. Vanuit Luxemburg is er weer interesse in de ontwikkelingen op het gebied van FttH.

Stand van zaken FttH

In 2009 is er nog geen (grootschalig) project op het gebied van FttH van start gegaan. Er zijn oriënterende gesprekken geweest met Reggefiber. Ook naar aanleiding van de besluitvorming in het college inzake het onderzoeken van de mogelijkheden tot ondersteuning van de aanleg van FttH zijn geen andere aanbieders met concrete voorstellen gekomen. Samenwerking met andere stedenlinksteden lijkt op dit moment de meest geschikte aanpak.

Foto: Jan Stads

ZOETERMEER

Zoetermeer, innoverend naar een sterkere kenniseconomie

Zoetermeer heeft met 13% van het beschikbare aantal arbeidsplaatsen het hoogste percentage ICT-werkgelegenheid van Nederland. De volgende resultaten zijn te

noemen van een op innovatie gericht beleidskader: de vestiging van de Academie voor ICT & Media Zoetermeer; de aanleg van een megasnelle digitale infrastructuur voor het Zoetermeerse bedrijfsleven, scholen en zorginstellingen; meer ICT-gebruik in het onderwijs en een sterk netwerk in de ICT-sector. In samenwerking met de Stichting Kenniseconomie en Innovatie Zoetermeer (Stichting KIZ) blijft de gemeente zich sterk maken voor een gunstig klimaat voor kennisintensieve bedrijvigheid. Enkele initiatieven en projecten in dit kader zijn:

- **Uitbreiding hoger ICT-onderwijs**

De versterking van het beroepsonderwijs (MBO/HBO) – één van de speerpunten van het Zoetermeers programma Kenniseconomie en Innovatie – heeft er inmiddels toe geleid dat met ingang van september 2008 op de Academie voor ICT & Media Zoetermeer de in Nederland unieke opleiding 'Information Security Management' wordt aangeboden. Naast de meer technische en bedrijfskundige vakken worden studenten ook onderwezen in de rol en risico's van het menselijke handelen bij de beveiliging van bedrijfsinformatie. Daarnaast heeft

de school een eigen minor ontwikkeld voor het ontwerpen van games: 3D engine & game development.

- **3D Experience**

De onderwerpen 3D en gaming bieden veel innovatiekansen. Met de netwerkorganisatie 3D Experience realiseert de gemeente Zoetermeer deze kansen in Zoetermeer. Het programma KIZ adviseert en co-financiert verschillende projecten. In het Digital Art Lab project innoveert het Centrum voor Kunst en Cultuur de kunsteducatie met nieuwe media en een 3D podium. Het 3D lab project ontwikkelt de Academie voor ICT & Media Zoetermeer, een fysieke locatie voor projectmatig onderwijs. Studenten van de minor 3D engine & game development werken in multidisciplinaire teams aan opdrachten van ondernemers en helpen deze ondernemers te innoveren.

- **ICT-Sociëteit, TechCrossings & CreationInn.com**

De gemeente Zoetermeer organiseert periodiek netwerkbijeenkomsten voor de ICT-branche. Na afloop van de presentatie door een vermaarde spreker uit de branche is er gelegenheid voor de bezoekers om te netwerken tijdens een informele netwerkborrel. Vier maal per jaar worden ICT-sociëteiten georganiseerd. Thema's waren afgelopen jaar: 'e-werken', 'software-as-a-service (SaaS)' 'social networking' en 'innovatie-ecosysteem'.

- **FTTI/FTTB**

De gemeente Zoetermeer lanceerde in maart 2006 het project Gigameer. Gigameer is een initiatief van de gemeente om Zoetermeerse bedrijven en instellingen te voorzien van een snelle en betaalbare breedbandaansluiting.

GELDERLAND

Fiber-to-the-Business

Met het Telemann-netwerk in Nijmegen, SSGA in Arnhem, CAI Harderwijk en BIT in Ede heeft Gelderland belangrijke breedband-pioniers in huis. De provincie investeert niet

zélf in glasvezel, maar organiseert de vraagbundeling voor de aanleg van glasvezel. De provincie richt zich hierbij met name op Fiber-to-the-Business en op de ontsluiting van het landelijke gebied (Fiber-to-the-Farm). In 2009 zijn bedrijventerreinen ontsloten in Barneveld, Nijmegen en Geldermalsen. Dit heeft inmiddels geresulteerd in een Gelderland-dekkende 'open' glasvezelring, een twintigtal met glasvezel ontsloten bedrijventerreinen en acht NDIX-marktplaatsen (zie kaart).

Fiber-to-the-Farm

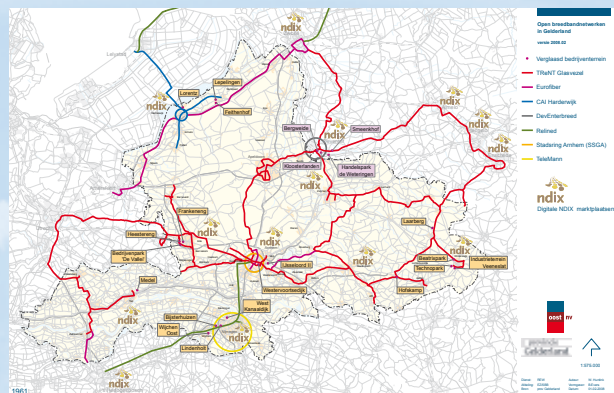
Het B3N-CoopNet project gaat de landelijke gemeenten Berkelland en Bronckhorst voorzien van een supersnel glasvezelnetwerk waarbij de glasvezel tot in de meterkast wordt gebracht. Hierover zullen veel diensten worden aangeboden, waaronder triple play. Bij B3N-CoopNet wordt de behoefte van de deelnemers gebundeld in een Coöperatieve Vereniging van Eigenaren.

Deze coöperatie laat het netwerk financieren en aanleggen en wordt eigenaar van het netwerk. Deze werkwijze werd eerder in Nuenen succesvol toegepast. De vereniging van eigenaren bepaalt dus zelf welke dienstenaanbieders Internet, telefonie en TV gaan leveren. Om de kosten voor

aanleg te drukken graven de deelnemers zélf mee. Wanneer deze aanpak slaagt, volgt de rest van de achterhoek.

Het business plan was gereed in 2009. Volgens plan worden langs de provinciale weg Vorden-Ruurlo-Borculo 12.600 aansluitingen gerealiseerd op glasvezel. Het projectmanagement wordt gefinancierd door de gemeenten Bronckhorst en Berkelland, SEO achterhoek, Rabobank en provincie Gelderland. De feitelijke aanleg wordt betaald uit het abonnement van de deelnemers.

OVERIJSSSEL

Programma ICT-Diensteninnovatie Overijssel 2008-2011.

Het programma ICT-Diensteninnovatie Overijssel 2008-2011 is één van de pijlers onder de beleidsstrategie 'Overijssel Werkt'. Het programma stimuleert economische innovatie van de non-profit en zakelijke dienstverlening door gerichte impulsen te geven aan enkele maatschappelijke sectoren (onderwijs, wonen/zorg, creatieve industrie, overheidsdienstverlening en kennistransfer). Zo ontstaat er een marktvraag en innovatie-impuls langs twee sporen, enerzijds innovatie/creatie van vernieuwende toepassingen en anderzijds opschaling/verspreiding van gerealiseerde toepassingen binnen de provincie.

Eind 2008 zijn voor de eerste periode van het programma tien subsidie aanvragen positief beschikt. In 2009 zijn twee tenders gepubliceerd. Uitgangspunt is het bijgestelde programmakader uitvoering 2008-2011. In de periode november 2008 tot februari 2009 zijn gesprekken gevoerd met vertegenwoordigers van bovengenoemde maatschappelijke sectoren. De uitkomst van de gesprekken is dat de sectoren onderwijs, creatief en wonen/zorg het meest kansrijk zijn.

De sector onderwijs

Overijssel wil het gebruik in het onderwijs van digitale media als leermiddelen vergroten. Ook wordt de ICT-bedrijfsvoering efficiënter ingericht. De overstap naar breedbandvoorzieningen is daarvoor nodig. Er is veel ervaring met de proefprojecten in 2005-2007 (Deventer en Enschede). De doelgroep basisonderwijs krijgt prioriteit bij deze opschaling. In februari 2009 is gesproken met mensen uit het onderwijs om deze onderwerpen verder aan te scherpen. In 2008 en 2009 zijn onder andere de volgende projecten voor de sector onderwijs voor subsidie in aanmerking gekomen: 'Schoolglas Twente digilab', 'ELO in combinatie met netbooks' en 'Regionale onderwijsbrug'.

De creatieve sector

Bij het creatieve werkveld wil Overijssel markt- en productontwikkeling door de creatieve industrie (bedrijven en instellingen) stimuleren door het gebruik van media die veel bandbreedte nodig hebben. Voorrang hebben initiatieven die al bij het lopende Actieprogramma Cultuur en Economie zijn betrokken. Bij het werkveld creatief horen ook de velden cultuur en toerisme. In december 2008 is gesproken met mensen uit het creatieve werkveld om deze onderwerpen verder aan te scherpen. In 2008 en 2009 zijn onder andere de volgende projecten voor de creatieve sector voor subsidie in aanmerking gekomen: 'Pilot virtuele kulturhusen', 'Zwolle – Living city' en 'Muziekkwartier zendt uit'.

Wonen, zorg en welzijn

Het gaat in dit werkveld onder andere om gemeenschappelijke toepassing van plaats- en tijdonafhankelijke zorg- en comfortdiensten in woningen of wooncomplexen (woon/zorgcombinaties). Het is een voortzetting en uitbreiding van domotica met ICT-dienstverlening op afstand. In januari 2009 is gesproken met de vertegenwoordigers uit het werkveld om deze onderwerpen verder aan te scherpen. In 2008 en 2009 zijn onder andere de volgende projecten voor de sector wonen, zorg en welzijn voor subsidie in aanmerking gekomen: 'Cliëntregie in zorg' en 'TalkmeHome'. Een beschrijving van de gesubsidieerde projecten en uitgebreide informatie over het programma ICT-Diensteninnovatie Overijssel 2008-2011 is te vinden op de website van de provincie Overijssel: <http://provincie.Overijssel.nl>

7. STEDENLINK 2010

Dit jaar gaat Stedenlink voort op de ingeslagen weg. In 2009 is er veel gezaaid, dat nu geoogst en in de markt gezet dient te worden. 2010 is een spannend jaar, omdat

er na de gemeenteraadsverkiezingen, bij de opstelling van collegeprogramma's opnieuw aandacht kan worden gevraagd voor de rol van ICT en breedband in de kennis-economie. Ook op het Brusselse toneel is het spannend: Neelie Kroes volgt eind januari 2010 Viviane Reding op als verantwoordelijk commissaris voor de Digitale Agenda en er is geen twijfel aan dat ze hoge ambities heeft en die wil waarmaken. Dat ze zich als landgenoot ook bondgenoot zal tonen, is onze wens.

Versterken van de ontwikkeling van Next Generation Networks blijft voorop staan. Maar er zal extra aandacht zijn voor Open Innovatie, Duurzaamheid en Versterking van de wijken.

Activiteiten

Een greep uit de activiteiten die, naast de reguliere kennis- en informatiedeling gepland staan:

- De Task Force Next Generation Networks volgen en waar nodig, voeden. Deze Task Force, onder leiding van Ferd Crone – burgemeester van Leeuwarden, is door EZ-staatssecretaris Heemskerk opgericht naar aanleiding van de eerder genoemde Motie Hessels-Van Dam;

- Indien nodig: Alternatieve Handreiking Breedband voor gemeenten ontwikkelen (in reactie op de door de Motie Hessels/Van Dam inmiddels achterhaalde EZ-Handreiking van november 2009);
- Adviseren over landelijke, regionale en lokale beleidsinstrumenten die de uitrol van breedbandnetwerken en -diensten kunnen versnellen, zoals nader (baten)onderzoek, investeringsfonds, Cookbook met Businessmodellen, expertisecentra;
- Proactieve voorlichting rondom de gemeenteraadsverkiezingen;
- Samen met het NICIS (kenniscentrum Grote Steden) een congres organiseren over hoe Breedband en Open (Next generation) Networks bijdragen aan sociale en economische ontwikkelingen, bijvoorbeeld bij de versterking van de wijken;
- Kennisateliers en/of andere overleggen organiseren. Afhankelijk van de behoeften die we zullen peilen bij andere gemeenten, is dat rondom thema's als Open innovatie, Duurzaamheid, Wijkversterking, Zorg, Lokale Media;
- Krachten bundelen, netwerk versterken en uitbreiden met o.a. VNG, IPO, BreedNed, en spelers, zoals andere gemeenten en provincies, intermediairs, spelers uit de maatschappelijke sectoren en het bedrijfsleven;
- Het Europese beleid op het terrein volgen en waar nodig interveniëren (i.s.m. Eurocities/DC10Plus).

COLOFON

Dit jaarverslag is tot stand gekomen met medewerking van de deelnemende gemeenten en provincies

Eindredactie

Yvonne Sprick

Vormgeving

Océ Business Services

Projectbureau Stedenlink

p.a. Gemeente Deventer

Postbus 5000

7400 GC Deventer

Telefoon: 0570-69 4240

Mail: info@stedenlink.nl

www.stedenlink.nl

Uitgave

maart 2010

Stedenlink

